

חברי המערכת: הרב אריאל סגרון והרב אליהו סעדון

גליון מס' 51 | נמסר ב' אייר תש"פ

השיעור השבועי של מו"ר הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א מתקיים בימי ראשון בבהמ"ד יחווה דעת רח' אגסי 1 י-ם בשעה 20:15

פרשת אחרי מות - קדושים

הלכות קידוש וסעודת הבוקר של שבת

נושאי השיעור: טעמי הקידוש על היין בשבת בבוקר | כבוד יום השבת עדיף מכבוד הלילה | מנהגי אכילת דגים בשבת | סדר הקידוש של שבת בבוקר | אמירת חצאי פסוקים | עמידה בזמן הקידוש | קידוש על משקה חריף

טענה זו אינה שהרי ניתן להניח את האוכל על הפלטה.

ג. אכילת דגים בשבת

לגבי אכילת דגים בשבת, למרות דברי המהרש"ל דעת חכמי הקבלה שאדרבא יש לאכול דגים בליל שבת דוקא, ויש שדעתם שצריך לאכול בסעודה שלישית וכן כתוב בפרי עץ חיים (שער יח פכ"ט). **ואאמור"ר מרן זצוק"ל היה נוהג לאכול דגים בסעודת ליל שבת וגם בסעודה שלישית.** [ועיין מש"כ מוה"ר בספרו הלכה ברורה תחילת הלכות שבת סימן רמב]

ד. גם ביום יש לערוך את השלחן מוקדם

המגן אברהם (רי"ט סימן לפט) מעיר, שהלא איתא בזוהר הקדוש שיש לערוך את השלחן מבעוד יום. ובדבריו שם מוסיף "ואפילו ביום". ולכאורה משמע שהעיקר הוא בלילה ולא ביום. ויש שרצו להוכיח מכך שהזוהר הקדוש והגמרא חולקים, ששיטת הגמרא שכבוד יום קודם, ומאידך שיטת הזוהר משמע שכבוד לילה עדיף. אולם כמה מגדולי רבותינו האחרונים מבארים שדברי הזוהר לא נסובו על עצם הסעודה, אלא על הכנתה, שיש להשתדל לערוך את השלחן מבעוד יום, ובסתמא ביום שיש עורכים שלחן, והזוהר בא להוסיף שאפילו ביום קודם שילך לבית הכנסת יהיה השלחן ערוך לסעודה. ואין בזה כל משמעות שכבוד הלילה קודם לכבוד היום.

א. טעם הקידוש בשבת בבוקר

כשם שמצוה לקדש על היין בליל שבת תיקנו חכמים לקדש על היין ביום שבת בבוקר. ונאמרו לכך כמה טעמים. ואחד מהם הוא מה שכתוב בספרי רבותינו הראשונים, שאמנם מצוים אנו לקדש את השבת בכניסתה, דהיינו בערב, אולם לגבי הסעודה חז"ל קבעו שכבוד יום קודם לכבוד לילה (פסחים קה), והיינו שאם יש לאדם מאכלים ערבים יותר צריך לאוכלם ביום ולא בלילה, והיאך נעשה זאת, שהרי בלילה יהיה בו קידוש ואילו ביום לא נעשה בו קידוש, ובכך נראה כבוד היום פחות מאשר כבוד הלילה, לפיכך קבעו חכמים שביום יקדשו על היין קודם הסעודה.

ב. כבוד יום וכבוד לילה

הדין של כבוד יום וכבוד לילה הוא דין שהרבה אינם שמים לב אליו. המהרש"ל ב"ם של שלמה' (גיטין פקד ד סימן נא) כותב מילים קשות, על כך שאנשים בליל שבת עורכים סעודה גדולה ואילו ביום עושים סעודה פחותה מסעודת הלילה. בזמנו המאכל החשוב היה דגים, והמהרש"ל כותב על כך שיש לאכול את הדגים בבוקר ולא בלילה משום כבוד יום, וכותב בעצמו, שמיום עומדו על דעתו לא אכל דגים בליל שבת! אכן בספר ערוך השלחן (רי"ט סימן לפט) כותב ליישב המנהג, שהרי בזמנם לא ניתן היה לאכול בבוקר מאכלים חמים, אלא רק בלילה, ולכן את האוכל העיקרי היו אוכלים בלילה בלית ברירה. ובימינו

מספר פגישה:
613 613 2618

סיסמא:
5780

לע"נ הרב יוסף ב"ר יעקב פרץ זצ"ל

השיעור של חבר מועצת חכמי התורה מורנו ורבנו הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א מתקיים מידי יום ראשון בשעה 20:00 בערב ובפרקי אבות - ביום רביעי בשעה 20:00

השיעור מועבר בשידור חי בתוכנת זום וביוטיוב שימעו ותחי נפשכם!

הגאון בעל 'משמרות כהונה' (על פסחים קו.) מקשה על הדין של כבוד יום קודם, שהלא כלל הוא בידו 'אין מעבירין על המצוות' ו'מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה' ואם יש בידך לקיים מצוה כעת או לאחר מכן עליך לקיימה כעת. ומן המפורסמות הן תשובת הרדב"ז, על מה שנשאל באדם שהיה בבית האסורים ונתנו לו הרשאה ליום אחד לצאת מכלאו, אם יבקש לצאת ביום פורים שחל בסמוך שהוא יום המשופע בהרבה מצוות, או שמא יצא מיד ליום אחד. והרדב"ז השיב לו שעליו לצאת מיד משום 'אין מעבירין על המצוות'. והנה אם יש לפניו מאכלים משובחים ושומר אותם לכבוד היום כדי שיהיה יותר מכבוד לילה, הרי אין מעבירין על המצוות?

ו. גדר אין מעבירין על המצוות

הנה, אאמו"ר מרן זצוק"ל בספרו 'מאור ישראל' (פסחים טז) כתב ליישב, שהכלל 'אין מעבירין על המצוות' היינו כשהמצוות נפרדות, כגון שבשעה זו בידו לקיים שתי מצוות ולאחר מכן יהיה בידו לקיים ארבעה מצוות, שצריך לקיים את שתי המצוות בשעה זו למרות שעל ידי כך יפסיד את המצוות האחרות. אולם מצות עונג שבת היא מצוה אחת, ויכול לקיימה כעת בהידור רב, ואם יחכה למחר יעשה את המצוה בהידור גדול יותר, במקום כזה אפשר להעביר על המצוות. ואדרבא עליו לקיים את המצוה בהידור היותר גדול שלה דהיינו לשמור את העונג למחר. ומביא שכן כתב גם הגאון 'חכם צבי' ע"ש.

אולם יש להקשות על כך, שהנה עני שאין בידו כי אם לחם וחתית בשר לכאורה עליו לדחות את אכילת הבשר לבוקר משום כבוד יום, אולם בלחם לבדו לא מקיימים מצות עונג שבת, וכך כתב גם המשנה ברורה (רי"ט סימן נמז), ולכאורה במקום כזה הוא ודאי מעביר על המצוות שהרי בערב הוא לא מקיים את מצות כבוד שבת כלל. דהיינו אין זה שהוא מקיים ורוצה להדר בה, אלא אינו מקיים כלל, ולכאורה יש עליו לקיים עונג שבת בלילה משום אין מעבירין על המצוות.

ז. הגדר ב'כבוד יום' ו'כבוד לילה'

ונראה שהתירוץ הוא, שכבוד יום היינו שעיקר כבוד השבת הוא ביום, ואמנם יש מצוה לכבד את השבת בלילה אך זה בתנאי שיכול לכבדה ביום כראוי, וממילא אין זה מעביר על המצוה, כיון שהמצוה בלילה היא לכבד את השבת באופן שביום השבת תתכבד יותר. והדברים מתבארים לכאורה מרש"י בגיטין (למ: ד"ה בערב), שם הגמרא מספרת ששתי משפחות היו בירושלים שנעקרו ונענשו באופן קשה, האחת שקבעה סעודתה בערב שבת, והשניה שקבעה את סעודתה בשבת בזמן בית המדרש. ורוב הראשונים מסבירים שהמשפחה שקבעה סעודתה בערב שבת היינו שעשו סעודה גדולה ביום שישי בצהרים, וכך כתב גם רש"י בפירוש הנוסף. אך בפירוש הראשון מפרש רש"י, שעשו סעודה גדולה בליל שבת ולא ביום שבת, ואין בזה כבוד שבת שהרי כבוד יום קודם לכבוד לילה. ולשון רש"י שם "כבוד שבת אין כאן" ומשמעות דבריו שכשעושים עונג בלילה יותר מביום, גם העונג של הלילה אינו נחשב לכלום!

ויש בזה מוסר, שנדע לכבד את השבת ביום יותר מהלילה, וכיום נוהגים לאכול חמין שהוא מאכל חשוב ליום שבת ובכך מכבדים את השבת.

מרן החיד"א מספר (ק"ט חיים ט"ל ח"א סימן על אות יב) שבליורנו היה המנהג לקיים בבוקר סעודה קלה, ולאחר חצות היו אוכלים סעודה שלישית ואז היו עורכים סעודה גדולה וחשובה. וכך כתב גם הגאון רבינו חיים פאלאג'י (י"ח חיים סימן נפט). ויש שעוררו על כך שהלא כבוד יום קודם לכבוד לילה וכיצד ניתן לעשות סעודה 'קלה' ביום, וכן כתב בספר 'לקוטי חבר בן חיים' לתלמידו של החתם סופר, ודעתו ש'כבוד יום' היינו בסעודה שניה דייקא. ויש לומר שאין זו קושיא, משום שמרן החיד"א ודעימיה סוברים שכבוד יום יכול להתקיים גם בערב של יום - בסעודה שלישית, והעיקר הוא שביום יאכל סעודה גדולה.

ובאמת שאפשר לעשות כן, וכגון הקמים לתפילת שחרית בנץ החמה ולאחר התפילה אינם רוצים לאכול סעודה גדולה, ומעדיפים לאכול סעודה קלה בלבד שיכולים לעשות כן לכתחילה. וראיתי בספר 'זכור לדוד' (עמ' ט"ז אות ז) שהעיד שכן נהג החזון איש בעצמו, שלאחר תפילת הנץ היה מקדש על היין והיה אוכל לחם עם גבינה, ולאחר מנחה היה עורך סעודה שלישית כסעודה עיקרית של היום.

ט. טעם השם 'קידושא רבה'

הגמרא פסחים (קו.) כותבת על קידוש היום של שבת "קידושא רבה". ומספרת שם הגמרא שרב אשי הגיע למחוזא וכבדו אותו לקדש להם 'קידושא רבה', והתפלא מאוד וכי הם לא עושים קידוש בלילה שמכנים את הקידוש של היום בשם קידושא רבה? ומחת כן כשקידש האריך במילת 'הגפן' הרבה וראה זקן אחד שמתכופף לשתות ואז הוא הבין שקידושא רבה זהו השם של קידוש היום, ואינם רוצים לברך באמת את ברכת הקידוש אלא רק ברכת היין. הראשונים שם מקשים, וכי אם לא היה רואה את הזקן היה מברך את ברכת הקידוש, הרי זו ברכה לבטלה!?

ובעיקר השם 'קידושא רבה' ראיתי שרבינו דוד בונפיד (נחילוטיו לפסחים טז) כתב בשם רבו הרמב"ן שזהו סוד גדול. הרמב"ן היה מקובל גדול ומי שלומד את פירוש הרמב"ן על התורה יבחין שדבריו שם מלאים בדברי קבלה.

למעשה, הר"ן (פרק ערכי פסחים 77 כב ע"א מפ"ה ה"י) ועוד מרבתינו הראשונים שמבארים שקראו לקידוש היום 'קידושא רבה' בלשון סגי נהור, דהיינו לשון הפוכה, כיון שבאמת הוא קידוש יותר קטן מקידוש הלילה.

ויש שרוצים לומר, וכן כתב הארחות חיים (77 ס"ה ע"ז) ועוד שקידוש על היין הוא דבר גדול, וכמו שאומרים במעשרות 'תרומה גדולה' והרי תרומה זו היא כמות קטנה, רק כיון שהיא הראשונה קוראים לה כן. וכן הוא בקידוש על היין שהיין הוא הראשון לפני הסעודה לכן הוא מכונה בשם 'קידושא רבה'.

י. סדר קידוש של שבת

בסדר הקידוש יש כמה מנהגים, בחלק מקהילות האשכנזים נהגו שלוקחים את הכוס ומברכים על היין ושותים וזהו הקידוש. וחלק אומרים פסוקים קודם ברכת היין, ובכל מקום יש מנהג איזה פסוקים נהגו לומר. ומנהג רוב הספרדים המקובל הוא כפי דברי רבינו האר"י בשער הכוונות לומר 'מוזמר לדוד ה' רועי

ג. להוציא ידי חובה כשהמברך והשומעים עומדים

לעומת זאת בקידוש של ליל שבת המנהג לעמוד. ואצל בני אשכנז יש מנהגים שונים, יש שנהגו לעמוד ויש שנהגו לשבת, ויש שנהגו לעמוד באמירת ויכולו ולאחריו יושבים. והאמת שגם מנהגינו לעמוד בקידוש של ליל שבת הוא על פי רבינו האר"י. שהנה מרן השלחן ערוך (סימן קע"א ס"ז) כותב שיש לומר 'ויכולו' מעומד, ורבינו האר"י כתב (שער הכוונות דף ע"ד ע"ג) שיש לומר את כל נוסח הקידוש מעומד. וצריך לדעת שאילולא דברי רבינו האר"י לכאורה יש להורות לשבת, שהרי בדרך כלל בקידוש אחד מקדש בשביל כל בני הבית, ומכוון להוציאם ידי חובה, וכתוב שבברכות הנהנין כאשר אחד מוציא ידי חובה את השומעים לו - כולם צריכים להסב יחד (נכטת מג), והגמרא מסיקה ש'שייבה דידן כהסיבה דידהו' דהיינו שאין צריך דוקא הסיבה ממש אלא גם ישיבה מועילה להוציא ידי חובה, והרי כשעומדים סביב השלחן זה יותר גרוע מאשר ישיבה. והתוספות (ס"ג ד"ה האיל) עומדים על כך לגבי הנהגים לעמוד בהבדלה ומיישבים את מנהגם ע"ש. וברור הדבר שכיון שרבינו האר"י כתב כן לגבי קידוש ליל שבת יש לנהוג כן ולעמוד, אולם בקידוש של היום שכתב שאפשר לשבת אין לעמוד כלל, משום שכפי הנראה עצם העמידה בקידוש ככלל יש עליה קושיא וכל מה שאנו עושים הוא משום שרבינו האר"י אמר זאת. [וראה עוד בשו"ת יחוה דעת ח"ד סימן כו בהערה].

יד. קידוש בבוקר על משקה חריף

ביקרתי בכמה מקהילות ישראל ברחבי העולם, וראיתי כאלו שנוהגים - בעיקר בקרב החסידים אך גם בקהילות הספרדים - לקדש על כוסית קטנה של ארק או וודקה וכיו"ב, וכל אחד לוקח לעצמו כוסית כזו ומברך 'שהכל' וזהו הקידוש. ויש לערער על המנהג הזה, שהנה קידוש צריך להיות על היין, ורק כשאינן יין ניתן לברך על חמר מדינה, ומשקאות חריפים אלו הם בכלל חמר מדינה, אולם ודאי שכאשר יש יין חייבים לקדש על היין. וכיום כמעט ואי אפשר לומר על מקום כלשהו שאין בו יין ומותר לקדש שם על חמר מדינה, היין הוא מצוי מאוד. ואף אם היין הוא יקר מאוד עדיין הוא נחשב כמצוי.

אכן לגבי קידוש של שבת בשחרית, ה"ט"ז (סימן קפ"ט) ועוד אחרונים כתבו שנהגו לקדש על חמר מדינה אף כאשר יש יין. אולם יש לשאול, שהרי צריך לקדש על רביעית הכוס, ובקידוש כזה אינו מקדש על רביעית. ויש מהאחרונים שרצו ליישב את המנהג על פי דברי ה"ט"ז (בסימן ל"ו) שלענין ברכה אחרונה אין צריך רביעית בכמות אלא מספיק באיכות, וכיון שכמות קטנה של משקה חריף היא מקבילה לרביעית מים אצל אדם רגיל לכן יש לומר שניתן לצאת ידי חובה בקידוש על משקאות חריפים.

ויש לעורר שעדיין תירוץ זה הוא משענת קנה רצוץ, משום שכמעט כל הפוסקים חולקים בזה על ה"ט"ז וסוברים שלענין ברכה אחרונה צריך רביעית שלימה בלגימה אחת או שתים, ופחות מכך אין מברכים ברכה אחרונה.

וגם אם המקדש בעצמו ייקח כוס גדולה שיש בה רביעית אך ישתה מעט וכל השומעים ישתו מעט, עדיין לרוב הפוסקים אין זה מועיל בשביל קידוש, כיון שמרן השלחן ערוך (ס"ג סעיף י"ז) סובר שאין הטעימה של כולם מצטרפת לרביעית. ולכן יש לבטל את המנהג הזה אלא יקדשו על היין, ואם רוצים לקדש על משקה חריף אז שהמקדש ישתה רוב רביעית בלגימה אחת או שתים וגם זה בדוחק ליישב המנהג, וכאמור. [וראה אריכות דברים בזה בשו"ת יביע אומר ח"ג חאו"ח סימן יט אות ח].

ככלל, לרבינו האר"י מזמור זה הוא חשוב מאוד לפרנסת האדם, וחשוב לומר את המזמור הזה קודם הסעודה אף בין נטילת ידיים לברכת המוציא, ואין בזה כל חשש של הפסק. ואף בימות החול נהגו כן [ראה כף החיים סימן קסו סק"ד ובן איש חי פרשת אמור ה"ד].

ולאחר אמירת מזמור זה אומרים 'אם תשיב משבת רגלך וכו'' שהם פסוקים מספר ישעיה (נח, יג-יז) המדברים בענין כבוד ועונג השבת וכן כל ענייני חול בשבת. ובסופם כתוב את הברכה המגיעה לשומר שבת כראוי. וראיתי בספר של הרב גליס שכתב שכן היה המנהג בירושלים בכל הבתים, גם אצל האשכנזים.

יא. אמירת חצאי פסוקים

ולאחר מכן אומרים את פסוקי 'ושמרו בני ישראל את השבת', ולבסוף, קודם ברכת היין אומרים 'על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו' שהוא חצי פסוק מספר שמות (כ, י"א). והמשנה ברורה (סימן קפ"ט סק"ג) כותב שמנהג זה אינו כדין משום שהוא חצי פסוק, אלא יש להתחיל לאומרו מתחילתו 'זכור את יום השבת וכו'', שהרי כלל הוא בידינו 'כל פסוק שלא פסקו משה אנו לא פסקינן' (נכטת יב). אולם עוד קודם המשנה ברורה דנו האחרונים בנושא הזה שאומרים רק את חלקו של הפסוק. ובליל שבת כבר יש כדבר הזה שאומרים את התיבות 'יום השישי - ויכולו השמים' והרי 'יום השישי' הן חצי פסוק הקודם ל'ויכולו'. ואכן יש בקרב האשכנזים שנוהגים לומר מהתיבות 'ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי', אולם למנהג המקובלים אין לעשות כן. ויש שנוהגים אף לומר את כל הפסוק בשלימותו 'זירא אלוקים את כל אשר עשה וכו' וזהו כדברי המשנה ברורה אך אין אנו חוששים לכך.

הבן איש חי בספרו שו"ת 'רב פעלים' (ח"א סימן י"א) מביא שכך היה מנהג האר"י לומר את התיבות 'על כן ברך ה' וכו'' ולא חש לכך שהוא חלק מפסוק. ומיישב את המנהג, שהנה החיי אדם כותב שהאיסור לומר חצי פסוק הוא דוקא כשאומרו דרך קריאה, אך כשאומרו דרך תפילה וכיו"ב מותר.

ועוד כתב שם ליישב, שבשו"ת 'יכין ובויעז' - לנכדו של הרשב"ץ שחי בסוף תקופת הראשונים - כותב, שאם יש פסוק ובאמצעו יש 'זקף קטון' וכל שכן אם יש 'אתנח' מותר לומר את חצי הפסוק מהאתנח והלאה, כיון שזה כביכול מחלק את הפסוק לשנים ע"ש.

יב. ישיבה בזמן הקידוש

את הקידוש של יום יש לאומרו בישיבה, וכך כותב מרן החיד"א (נככ"י יוסף סימן קפ"ט) בשם רבנו שמואל ויטאל בשם שער הכוונות. ונכדו של מרן החיד"א העיד שכך ראה את זקנו שהיה יושב בזמן הקידוש. ובאמת שהחיד"א כותב שכך היה המנהג בין זקני ירושלים לשבת בזמן הקידוש של שחרית. והנה יש סידור קדמון של המקובלים 'סידור רבי שבתאי' ושם כתוב שבקידוש של יום צריך לעמוד, ומקורו הוא מספר 'משנת חסידים' שהיה אף הוא מקובל גדול, ובאמת שכן כתוב שם. אך אנו אין נוהגים כן אלא כפי מה שכתב מרן החיד"א ושכן הוא מנהג ירושלים.

דברי התעוררות בעניינא דיומא

שיהיה לו חברה. וידוע הוא המעשה בשתי הנשים שבאו לפני שלמה המלך ואחת טענה על חברתה שבנה הוא המת ואילו הבן שלה הוא החי, וחכמתו של שלמה שהצליח לזהות מי הדוברת שקר. והרי אותה ששיקרה לא היה זה בנה ומה יש לה מילד שאינו שלה?! אלא היא גם רוצה חברה, היא גם רוצה שותף, אולי לא כמו בן ממש אבל קרוב לזה. וזה גם מה שרואים אנשים שמאמצים ילדים.

וכמו כן המצורע מחמת הטומאה שעליו והחולי שחולה בו, שהכתוב אומר עליו (ויקרא יג, מה) 'המצורע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יטעה וטמא טמא יקרא'. וזהו העונש הגדול ההרחקה של כל סביבתו ממנו - 'בדד ישב מחוץ למחנה', לא החולי הוא העונש אלא הבדידות הנגזרת ממנו היא העונש למצורע, וכל זאת בכך שדיבר לשון הרע!

חז"ל אומרים שעונש הצרעת הוא מידה כנגד מידה, מהי המידה כנגד מידה? אדם שמדבר לשון הרע הוא רוצה להראות שהוא עם חברים וידוע ומרגיש בטוח לרכל על השני, והנה הוא ננגע בנגע הצרעת וצריך לשבת בדד ועזוב, מידה כנגד מידה.

בשבוע שעבר דיברנו ופירטנו את ההלכות השייכות להשלמת הקריאה בתורה למי שהחסיר, וקיווינו שאכן השבת הזו נזכה לשמוע קריאת התורה בציבור כפי שהותר לאחרונה במנין מצומצם ובמקום פתוח לגמרי. והנה בשבת האחרונה אירע דבר מוזר, שירדו גשמים מנף החמה עד חצות היום! והרי חז"ל אומרים יצא ניסן וירדו גשמים זה סימן קללה, ובכלל גם כאשר יורדים הגשמים בתקופה זו אינם יורדים כל כך הרבה, והנה בזמן קריאת התורה בדיוק קרה כדבר הזה! הלא דבר הוא! ואולי הקב"ה אומר לנו בזה אתם רוצים לקרוא בתורה אבל אני אינני רוצה! הרי כבר ראש חודש אייר ויורדים כאלו גשמים! הרי זה כביכול הקב"ה אומר לעם ישראל 'למה לי רוב זבחכם, גם כי תרבו תפילה אינני שומע, ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכס!' זה כואב לומר את זה, אבל עלינו לעשות חשבון נפש! מה הקב"ה רוצה מאיתנו, הקב"ה כועס עלינו, הקב"ה סוגר לנו את הדלת שלא נוכל להתפלל כראוי, שלא נוכל לקרוא בתורה! כמה תלמידי חכמים נסתלקו מאיתנו במגיפה הנוראה הזו! כמה מהם חולים וסובלים בחולי הרע הזה! וכיון שניתנה רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע ובין צדיק לרשע, כמה זה כואב על נפשות רבות מישראל שנסתלקו מן העולם. הנה הרב הבר זצ"ל שנפטר בימים האחרונים, לפני כמה שבועות התקשר אלי ודיבר איתי על אברך שזקוק להשתלת כליה, ואומר לי "הכל סידרתי! רק דבר אחד צריך - לעודד את התורם ולחזק אותו שהכל יעבור בשלום!" איזה איש צדיק היה! והוא נסתלק מאיתנו ועימו עוד אדמו"רים ורבנים גדולים כמרן הגאון הגדול הראשון לציון רבי אליהו בקשי-דורון זצוק"ל, והרי זה עונש עלינו, לא מספיק לדבר דיבורים צריך לקבל קבלות ולשנות את מעשינו באמת לטובה, ובעיקר לשמור את פינו מלשון הרע ורכילות, ובשביל זה בא ה'בדד ישב מחוץ למחנה' שאנחנו נמצאים בו. ובעז"ה נקבל על עצמינו עול תורה ושמירת הלשון והקב"ה ירחם עלינו ויאמר למשחית הרף ונזכה לבריאות טובה ולגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

אני רואה צורך לומר כמה דברי התעוררות נוכח המצב הקשה השורר כעת בעולם. והייז הדברים מוקדשים לעילוי נשמת אחי הגדול הגאון הגדול רבי יעקב בן מרגלית זצוק"ל שהיום הזה מלאו שבע שנים לפטירתו, ולצערינו מחמת המצב אין בידינו להספידו כראוי, אתמול בלילה הדלקתי נר נשמה ולמדתי כמה שעות לעילוי נשמתו, רוח ה' תניחנו בגן עדן אכ"ר.

בשבת האחרונה קראנו פרשת תזריע מצורע, שניהם עוסקות הרבה בענייני נגעים. חז"ל אומרים 'מצורע חשוב כמת', וזה נלמד ממה שאהרון הכהן אמר על מרים שנהיתה מצורעת 'אל תהי כמת'. והנה לא ברור שצרעת הינה מחלה קשה, ולכאורה יש לתמוה, מפני מה המצורע נחשב כמת, הרי גם אדם החולה במחלה קשה אינו נחשב כמת כל זמן שהוא חי, ומפני מה צרעת שונה משאר מחלות.

והנה בנוסף למצורע שהוא חשוב כמת ישנם עוד כמה סוגי בני אדם שחז"ל החשיבו אותם כמת, והם: סומא, עני, ומי שאין לו בנים. ויש להבין מה המשותף בכולם.

ומבאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהנה האדם בעולם הזה אינו חי לבדו, יש לו משפחה וחברים ועוד, סביבתו של האדם חשובה עד מאוד לחייו התקנייים, והחיים בבדידות הם חיים קשים כמעט עד בלתי אפשריים. וידוע הוא על אנשים שהיו בבתי סוהר בבדידות ויצאו מדעתם ה"י. וכמו שידוע המעשה בחוני המעגל שאמר על הפסוק 'בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים' האם יכול אדם לחלום במשך שבעים שנה?! ובשמים הראו לו שכן, הוא יצא עם האתון שלו שהיתה מעוברת, וראה זקן אחד שנוטע עץ חרובים, ושאל את הזקן הרי עץ חרובים גודל רק לאחר שבעים שנה, בשביל מי אתה מגדל את העץ? והזקן אמר לו שהוא מגדל את העץ לנכדיו. ואז חוני הלך לישון ונרדם במשך שבעים שנה. כאשר התעורר מצא במקום אתון עדר שלם של חמורים, כשהמשיך בדרכו ראה אחד שלוקח חרובים ושאל אותו אתה נטעת את העץ הזה? אמר לו שזקנו נטע אותו לפני שבעים שנה. ואז הוא התחיל להבין שהוא ישן במשך שבעים שנה! כשהלך לבית המדרש ראה דור אחר לגמרי, ואינו מכיר אף אחד, ואף אחד מהם לא מכיר אותו. וישב לו בצד והאזין להם כיצד הם לומדים תורה, ואז שמע את אחד מהם אומר שהדברים מחוורים כימי חוני המעגל! כששמע אותם אומרים את שמו, קם ואמר להם אני חוני! התחילו לצחוק עליו ואמרו לו הרי חוני הלך לפני שבעים שנה! כשראה כך יצא לחוץ והתפלל לקב"ה ואמר לה' 'או חברותא או מיתותא!' אי אפשר לחיות בבדידות בעולם הזה, עדיף למות! והקב"ה קיבל את תפילתו ונפטר לבית עולמו! אדם שאין לו חברה הוא חשוב כמת.

וזהו הקו המחבר בין ארבעה אלו, ידוע שלעשיר יש הרבה חברים, לעני אין חברים, מתרחקים ממנו והוא בודד, לכן הוא חשוב כמת. כמו כן העיוור, אדם יוצר את קשריו עם הסביבה בעיניו, הלא חז"ל אומרים שלסומא אין טעם במאכליו משום שהוא אינו רואה את האוכל [- השבולי הלקט כתב שהסיבה שמדליקים נרות שבת היא כדי שנראה את האוכל ונתענג עליו, ואילו לא האור העונג הוא פחות ביותר] וכיון שאינו רואה יצירת הקשר עם הסביבה היא הרבה יותר קשה. וכן מי שאין לו בנים, חלק מכל הענין שאדם רוצה שיהיו לו בנים הוא כדי

6730

למתקשרים מחו"ל:
+972732496730

קו ההוראה העולמי

תלמידי מרן זצוק"ל

משיבים לשאלות בהלכה 24 שעות ביממה

